

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

БОРЩУК Ірина Володимирівна

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри цифрової економіки та бізнес-аналітики
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2090-8425>*

ВАСЬКІВ Оксана Миколаївна

*ст. викладачка кафедри цифрової економіки та бізнес-аналітики
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8312-2828>*

Анотація. У статті досліджено макроекономічні тенденції України в умовах війни 2022–2025 рр. та проведений макроекономічний аналіз впливу війни на економіку України. Особливу увагу приділено аналізу динаміки ВВП, ринку зайнятості, інфляції, зовнішньоекономічній діяльності та інвестиційній активності країни у воєнний період. Розглянуто вплив воєнних чинників на відновлення економіки та основні макроекономічні тенденції. Дослідження базується на комплексному аналізі офіційних статистичних даних Державної служби статистики України, звітів Національного банку України та Міністерства фінансів, а також міжнародних фінансових організацій. Запропоновано практичні рекомендації щодо зміцнення економічної стійкості та формування стратегій відновлення, спрямованих на довгострокове економічне зростання України.

Ключові слова: макроекономічний аналіз, ВВП України, інфляція, ринок праці, політика зайнятості, безробіття, зовнішньоекономічна діяльність, експорт, макроекономічні показники, інвестиційна активність, економічна стійкість, післявоєнне відновлення.

Постановка проблеми. Повномасштабна російська агресія проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, стала безпрецедентним викликом для української економіки. Це дослідження представляє комплексний аналіз макроекономічних трансформацій, які відбулися в країні під впливом воєнного стану, та оцінює перспективи економічного відновлення.

Війна сформувала безспірні шоки пропозиції (знищення інфраструктури, блокада портів, енергетичні атаки) та попиту (міграція, зниження інвестицій), змінила фіскально-монетарні пріоритети та структуру зовнішньоекономічної діяльності. Українська економіка продемонструвала стійкість і адаптацію, але залишилась залежною від зовнішнього фінансування та безпекових умов. Проблема полягає у необхідності глибокого аналізу макроекономічних тенденцій воєнного періоду для формування ефективних інструментів державної політики, спрямованих на стабілізацію та післявоєнне відновлення економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання впливу війни на економіку України стали предметом численних наукових і аналітичних праць. Проблематика аналізу основних макроекономічних показників та тенденцій у воєнний період досліджується вітчизняними науковцями та практиками. Зокрема, заслуговують на увагу дослідження таких авторів як Гетманенко О.О. [4], Гладинець Н. [5], Добровольська О., Колотиліна О., Остапенко М. [6], Жила Г. [7], Коваленко І.В. [8], Лисенко С.М. [9].

Мета статті. Метою статті є здійснення макроекономічного аналізу впливу війни на економіку України в 2022–2025 роках, виявлення основних тенденцій та факторів стійкості, а також формулювання напрямів післявоєнного відновлення на основі оцінки поточних макроекономічних показників.

Виклад основних результатів. Початок повномасштабної війни у 2022 році спричинив один із найбільших економічних шоків в історії незалежної України. Упродовж першого року бойових дій спостерігалось падіння реального ВВП на 29,1 %, скорочення промислового виробництва на понад 40 %, різке зниження інвестиційної активності та внутрішнього споживання. Проте вже у 2023–2024 р. Україна продемонструвала ознаки поступової макроекономічної стабілізації, що свідчить про формування стійких адаптаційних механізмів економіки воєнного часу.

Основні макроекономічні показники України за 2021-2024 роки наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники України за 2021-2024 р.

	2021	2022	2023	2024
ВВП, млрд.грн.	5450	3860	4200	4550
Реальне зростання, %	+3,5	-29,1	+8,8	+8,3
Інфляція, %	10,0	26,6	12,8	8,9
Рівень безробіття, %	9,5	30,0	23,5	18,0
Експорт, млрд.дол.	68	44	36	3
Дефіцит бюджету, % ВВП	-3,3	-17	-14,2	-11,5

Джерело: складено автором на основі [12]-[15].

Розглянемо детальніше основні макроекономічні показники, що характеризують стан економіки держави.

1. ВВП та галузева структура економіки. Валовий внутрішній продукт (ВВП) України у 2022 р. скоротився до 3860 млрд грн, але вже у 2023 р. зріс до 4200 млрд грн, що означає часткове відновлення темпів економічного зростання (+8,8 %). Головними чинниками зростання стали аграрний сектор, ІТ-послуги, логістика та державне замовлення на оборонна продукція.

Динаміка реального ВВП України у 2019–2024 роках наведена на рис.1.

Отже, як бачимо, різкий спад ВВП у 2022 р. на 28,8%, відновлення у 2023 р. ($\approx +5,3\%$) та помірне зростання у 2024 р. ($\approx +2,9-3,4\%$). Така динаміка зумовлена перш за все стабілізацією фінансової системи, адаптацією бізнесу до воєнних умов і зростанням експорту агропродукції через альтернативні логістичні маршрути.

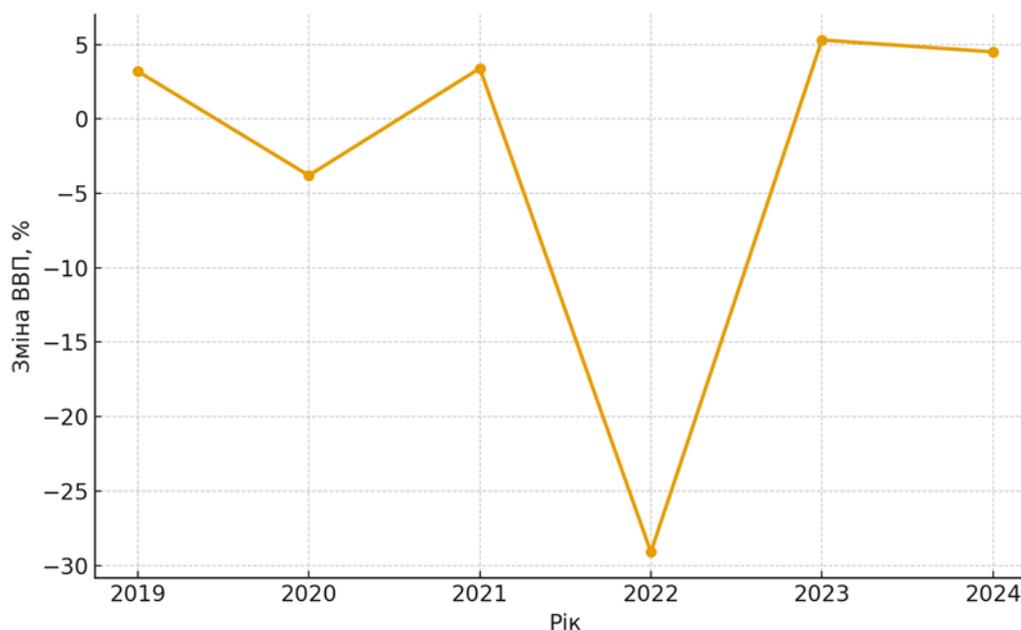

Рис. 1. Динаміка реального ВВП України у 2019–2024 роках
Джерело: складено автором на основі [1]-[3].

Структура ВВП також зазнала змін. Так, частка промисловості зменшилася з 23 % (2021 р.) до 17 % (2024 р.), аграрний сектор зріс до 13 %, сектор послуг і державного управління перевищив 50 % [10].

2. Інфляційні процеси та монетарна стабільність. Інфляція у 2022 році досягла піку 26,6 %, що було спричинено знеціненням гривні, порушенням ланцюгів постачання та зростанням вартості енергоносіїв. Завдяки жорсткій монетарній політиці НБУ, валютним інтервенціям і контролю над цінами на товари широкого вжитку у 2024 році інфляцію вдалося знизити до 8,9 %.

Національний банк утримував фіксований курс гривні 36,6 грн/дол. США до середини 2023 року, а згодом перейшов до керованої гнучкості, що дало змогу посилити довіру до фінансової системи. Рівень міжнародних резервів зріс до 40 млрд дол. США завдяки валютним надходженням від партнерів та кредитам МВФ

Протягом 2020–2025 років в Україні спостерігалася значна мінливість рівня інфляції, зумовлена пандемією COVID-19, воєнними діями та процесами відновлення економіки. Після періоду відносної стабільності у 2020 році (5 %) інфляція почала прискорюватися у 2021 році до 10 % через світову енергетичну кризу та зростання цін на продовольство.

Динаміка зміни рівня інфляції в Україні у 2020–2025 роках наведена на рис.2.

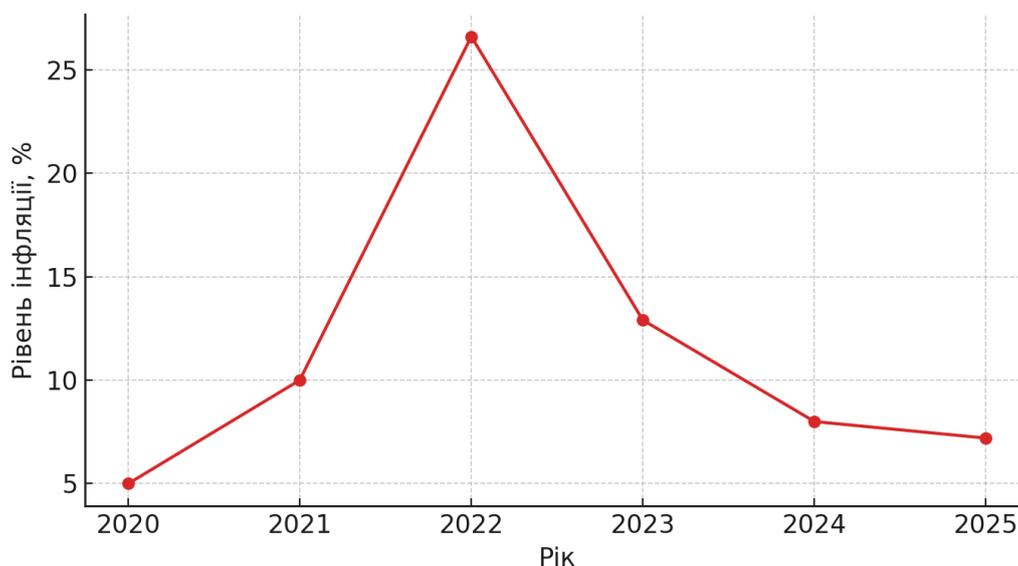

Рис. 2. Динаміка інфляції в Україні у 2020–2025 роках

Джерело: складено автором на основі [1]-[3].

Отже, інфляційна динаміка демонструє циклічний характер, де кризові події (війна, пандемія) викликають стрибки цін, а стабілізаційні дії уряду та НБУ поступово повертають економіку до цільового рівня інфляції $2 \pm 5\%$.

3. Ринок зайнятості. За даними Державної служби статистики України рівень безробіття у 2022 році досяг 30 %, однак уже у 2024 р. знизився до 18 % [2]. Змінилася також структура ринку праці, зокрема збільшилась частка військово-промислового комплексу, медицини та волонтерських організацій, ІТ-сфери та соціальних професій.

Водночас відбувається зміщення трудових ресурсів: частина населення залишається за кордоном, що створює дефіцит робочої сили, але сприяє надходженню валютних переказів (понад 14 млрд дол. у 2024 р.).

Динаміку ринку зайнятості в Україні впродовж 2020–2025 років представлено на рис.3.

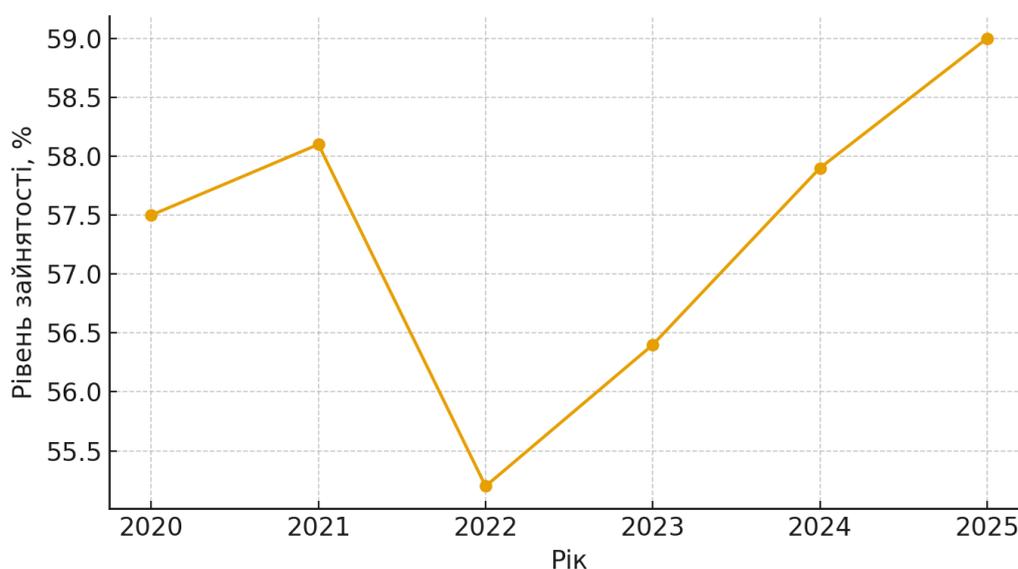

Рис. 3. Аналіз тенденцій ринку зайнятості в Україні у 2020–2025 роках

Джерело: складено автором на основі [1]-[3].

Отже, рівень зайнятості в Україні протягом 2020–2022 років зазнав коливань, зумовлених пандемією COVID-19, економічним сповільненням та початком повномасштабної війни у 2022 р. У 2020–2021 роках спостерігалось поступове відновлення після карантинних обмежень — часткове зростання зайнятості до 58,1 %. У 2022 році рівень зайнятості різко скоротився до 55,2 % через бойові дії, релокацію підприємств і міграцію населення. У 2023–2024 роках ситуація стабілізувалася завдяки адаптації бізнесу, розвитку дистанційних форм роботи та підтримці державних програм працевлаштування. У 2025 році прогнозується подальше зростання рівня зайнятості до 59 %, що відображає поступове відновлення економічної активності. Загалом динаміка свідчить про позитивні зрушення на ринку праці, попри структурні зміни: зростає частка ІТ-, логістичних та соціальних професій.

4. Зовнішньоекономічна діяльність. Експорт товарів у 2023 р. становив 36 млрд дол., що на 17 % менше, ніж у 2021 р., але тенденція є позитивною. Головними статтями експорту залишаються зернові, олійні культури, ІТ-послуги та металопродукція. Попри блокування морських портів, Україна зуміла переорієнтувати значну частину експорту на сухопутні маршрути через Польщу, Румунію та Словаччину.

Важливу роль у підтримці зовнішньої торгівлі відіграють спрощення митних процедур, участь у програмі «Шляхи солідарності» (EU Solidarity Lanes) та угоди з країнами ЄС щодо транспортної інтеграції.

Динаміка експорту товарів України за 2020–2025 роки наведено на рис.4.

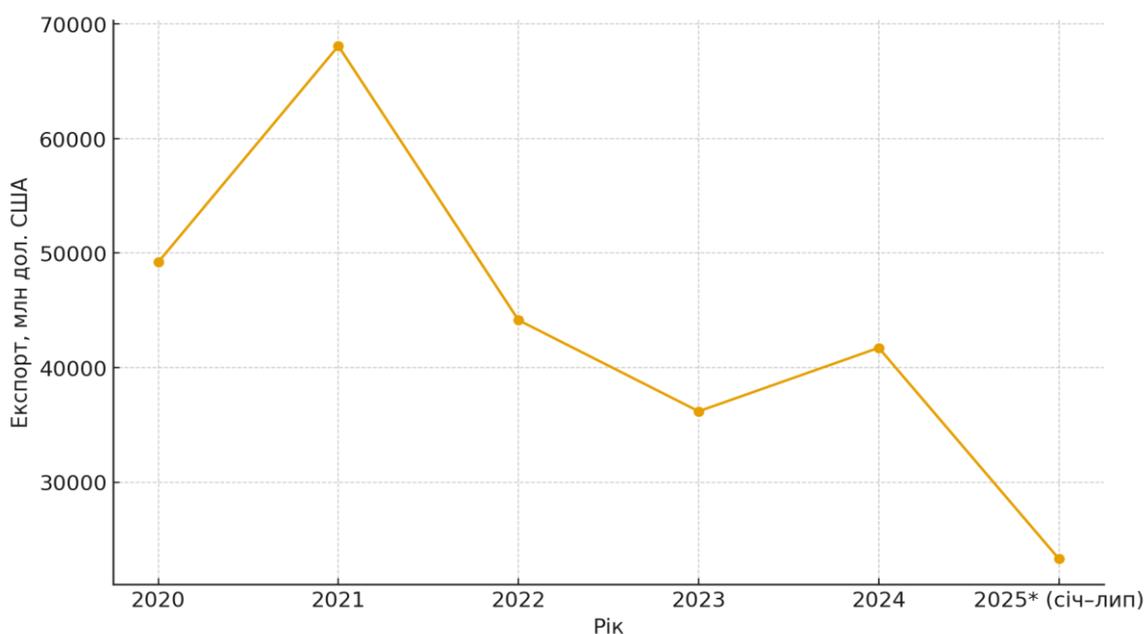

Рис. 4 . Динаміка експорту товарів України за 2020–2025 роки

Джерело: складено автором на основі [1]-[3].

2021 рік став піковим за періодом спостереження: експорт зріс до 68,1 млрд дол. США (+38% до 2020 р.). Через повномасштабне вторгнення РФ у 2022 р. експорт товарів скоротився до 44,1 млрд дол. США (–35% до 2021 р.). У 2023 р. падіння тривало (36,2 млрд дол.), зумовлене блокадою морських портів та логістичними обмеженнями.

У 2024 р. зафіксовано відновлення до 41,7 млрд дол. (+15% р/р), насамперед за рахунок продовольчих товарів та часткового відновлення морської логістики. У 2025 р. (січ–лип) експорт становив 23,3 млрд дол.; динаміка дещо нижча від минулорічної бази за той самий період [12].

5. Інвестиційна активність та міжнародна допомога. Інвестиції приватного сектору скоротилися у 2022 р. більш ніж на 45 %, однак уже у 2024 р. спостерігається часткове відновлення, особливо у сферах енергетики, ІТ, логістики та відновлюваної інфраструктури [11].

Міжнародні фінансові організації реалізують програми підтримки малого бізнесу, зокрема EU4Business, EBRD Small Business Fund, USAID Economic Resilience Activity. За прогнозами МВФ, у 2025 році очікується зростання ВВП України на 5 %, за умови збереження стабільності на валютному ринку та активного відновлення промислових потужностей [13].

На основі даних МВФ, Світового банку та OECD передбачається, що у 2025–2026 рр. Україна може досягти помірного економічного зростання (4–6 % на рік). Основними чинниками залишатимуться відновлення інфраструктури, зростання експорту до ЄС, розвиток цифрової економіки та збільшення інвестицій у відновлювану енергетику.

Важливою тенденцією є цифровізація фінансового сектору — розвиток е-сервісів, впровадження електронних звітностей та системи “eВідновлення”, що підвищує прозорість управління державними коштами.

Впродовж всього воєнного періоду однією з основних проблем залишається збалансування державного боргу та підвищення ефективності державного управління у сфері фінансів і податків. На основі прогнозів міжнародних інституцій очікується, що у 2025–2026 рр. економіка України зможе продемонструвати зростання на рівні 4–5 % за умови продовження макрофінансової підтримки та початку масштабних програм реконструкції.

Варто відзначити, що воєнна економіка України формує нову модель стійкості, яка поєднує класичні механізми державного регулювання з цифровими інструментами та міжнародною допомогою. З одного боку, різке зростання оборонних витрат стало головним чинником попиту, проте одночасно посилило навантаження на державний бюджет. З іншого боку, міжнародна фінансова допомога відіграла вирішальну роль у підтримці платіжного балансу та фінансуванні дефіциту. Війна спричинила не лише падіння виробництва та скорочення інвестиційної активності, але й активізувала пошук нових моделей економічної адаптації, зокрема через цифровізацію, релокацію бізнесу та розширення внутрішнього ринку.

Висновки. Результати проведеного дослідження підтверджують, що війна стала найпотужнішим чинником макроекономічної дестабілізації України, однак водночас каталізатором для посилення економічної стійкості держави. Основними чинниками економічної стійкості залишаються гнучкість бізнесу, цифрова трансформація фінансової системи, підтримка міжнародних партнерів і стратегічна роль держави у забезпеченні критичної інфраструктури.

Інфляційні процеси залишаються однією з основних загроз. Якщо у 2023 році спостерігалось сповільнення завдяки жорсткій монетарній політиці НБУ, то у 2024 році знову проявилася тенденція до прискорення інфляції через лібералізацію курсової політики та підвищення тарифів.

У перспективі післявоєнного відновлення пріоритетними шляхами зміцнення економічної стійкості України є інвестиції в енергетику та логістику, поступова лібералізація валютного ринку, фіскальна стабільність, впровадження нових програм підтримки зайнятості. Таким чином, макроекономічна політика України має базуватися на принципах фінансової стійкості, прозорості та партнерства з міжнародними інвесторами, що створить фундамент для сталого економічного

зростання після перемоги.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Макроекономічний огляд України 2022–2024 рр. URL: <https://mof.gov.ua>
3. Національний банк України. Інфляційний звіт, липень 2024 року. URL: <https://bank.gov.ua>
4. Гетманенко О.О. Макроекономічні наслідки війни для України: детальний аналіз. – Економіка та суспільство. 2025. №3. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No3/58.pdf>
5. Гладинець Н. Стан економіки України в період повномасштабного вторгнення. Економіка та суспільство. 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4517>
6. Добровольська О., Колотиліна О., Остапенко М. Forecasting Macroeconomic Dynamics in Ukraine: The Impact of a Full-Scale War. – SocioEconomic Challenges. 2024. Vol. 8, Issue 3. URL: <https://armgpublishing.com/journals/sec/volume-8-issue-3/article-14/>
7. Жила Г. Вплив війни в Україні на економічний розвиток: наслідки та виклики. Galician Visnyk ТНТУ. 2024. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/81/1157.pdf>
8. Коваленко І.В. Воєнна економіка: виклики для макрофінансової стабільності України. Економіка України. 2023. № 8. С. 5–17.
9. Лисенко С.М. Економічні наслідки війни для України в умовах глобалізації. Економіка та прогнозування. 2024. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/55>
10. Трансформація соціально-економічного ландшафту України під впливом війни: аналіз основних макроекономічних показників. REICST. 2024. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-12-07-01/2024-12-07-01>
11. Вплив війни на економіку України (макроекономічний аспект). – ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/372276517_VPLIV_VIJNI_NA_EKONOMIKU_UKRAINI_MAKROEKONOMICNIJ_ASPEKT
12. Центр економічної стратегії. Вплив війни на економіку України: аналітична записка. Київ, 2024. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/ukrainian-economy-in-war-times-august-4.pdf>
13. World Bank Group. Ukraine Economic Update, Spring 2024. Washington, D.C.: World Bank Group. 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>.
14. International Monetary Fund (IMF). Ukraine: Staff Report for the 2024 Article IV Consultation and Program Review. IMF Country Report 24/102, 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024>.
15. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Transition Report 2023-24: Transforming Economies through Crisis. London: EBRD, 2024. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-2023-24/country-assessments-2023-24/eastern-europe-and-the-caucasus/Transition-Report-2023-24-Ukraine.

Дата надходження статті: 20.11.2025

Дата прийняття статті: 04.12.2025

Дата публікації статті: 25.12.2025